

Recht in zicht

In deze rubriek wordt een juridisch vraagstuk uitgelegd aan de hand van een maatschappelijke gebeurtenis. Dit betekent dat een juridisch relevante gebeurtenis wordt gebruikt als kapstok om inzicht te geven in een rechtsonderwerp. Het doel is uitleg, de actualiteit is hulpmiddel. De rubriek is vooraf gericht op de beginnende student.

De bijdragen worden geschreven op uitnodiging van de redactie. Deze keer mr. B.H.M. Schipper, advocaat te Amsterdam.

Vertolkers van vinyl

Naburrechtelijke aspecten van de dj-set

Bjorn Schipper

In 1993 heeft onze wetgever, mede onder invloed van de internationale ontwikkelingen, ervoor gekozen om de juridische bescherming van de prestatie van de uitvoerende kunstenaar onder te brengen bij het regime van de Wet op de Naburige Rechten (WNR). Die keuze is niet zonder enige kritiek ontvangen door de rechtspraak. Deze kritiek lijkt inmiddels wat verstomd te zijn. In deze bijdrage zal ik aan de hand van het werk van dj's een poging wagen deze discussie weer wat nieuw leven in te blazen. Het zijn immers de dj's die ons al jaren laten 'horen' dat de klemtoon toch meer bij 'kunstenaar' dan bij 'uitvoerende' zou moeten komen te liggen.

1 Inleiding

In dit artikel ga ik nader in op de naburrechtelijke aspecten van het werk van dj's. Centraal staat daarbij het optreden van dj's tijdens het draaien (of: deejayen) van een dj-set, te omschrijven als het eindresultaat van het in een bepaalde volgorde en op een bepaalde wijze aan elkaar draaien van een hele serie (bestaande) muziekwerken. Uitgangspunt voor de naburrechtelijke analyse wordt gevormd door de auteursrechtelijke kwalificatie van de dj-set. Na een globale behandeling van het naburige recht zal ik het deejayen tegen het licht houden van de prestatie van de uitvoerende kunstenaar. Ik beperk mijn onderzoek daarbij tot het naburige recht. Ongeschreven intellectuele eigendomsbescherming laat ik daarbij buiten beschouwing. Waar

ik in deze bijdrage ben uitgegaan van de dj in mannelijke vorm, spreekt het welhaast voor zich dat ik in dat geval zowel de mannelijke als de vrouwelijke dj's bedoel. Ook heb ik geprobeerd aansluiting te vinden bij het spraakgebruik door veelvuldig te term 'platen' te hanteren. Daarmee bedoel ik natuurlijk de op de platen (het vinyl) vastgelegde muziekwerken.

2 Auteursrechtelijke kwalificatie dj-set

In het *Ars Aequi*-artikel van vorige maand¹ ben ik tot de conclusie gekomen dat de dj-set als zodanig als een (verzamel)werk² in de zin van het auteursrecht is aan te merken. De dj-set heeft immers een eigen oorspronkelijk karakter. Daarnaast drukt de dj door middel van de opbouw

1 B.H.M. Schipper, 'Draaikunst of verdraaide kunst? De dj-set als object van het auteursrecht', *AA* 51, pp. 143-153, rubriek Recht in zicht, maart 2002.

2 Een *werk* van letterkunde, wetenschap of kunst komt voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking indien aan de volgende criteria is voldaan:

- het betreft een immateriële schepping, een voortbrengsel van de menselijke geest (niet: het stoffelijk voorwerp, het exemplaar waarin het werk is vastge-

legd);

- de immateriële schepping is tot uiting gebracht;
- de uiting van de immateriële schepping moet zintuiglijk waarneembaar zijn geweest;
- het werk moet als een zelfstandige eenheid kunnen worden beschouwd, afgebakend kunnen worden;
- het werk moet oorspronkelijk zijn (het werk dient daartoe een eigen karakter te hebben en het persoonlijk stempel van de maker te dragen).

van de set, de platenkeuze, technische vaardigheden en mixkwaliteiten er zijn persoonlijk stempel op. Ten aanzien van de dj-set heeft de dj een aanspraak in de vorm van een verzamelaarsauteursrecht. Bovendien zou de dj ook nog als een bewerkster in auteursrechtelijke zin van de afzonderlijke muziekwerken gekwalificeerd kunnen worden. Via mix- en geluidseffecten is de dj immers in staat een te draaien muziekwerk 'om te bouwen' tot een ten opzichte van het originele muziekwerk nieuw oorspronkelijk werk, ook wel remix genoemd.

3 Naburige rechten algemeen

3.1 Naburige rechten

Naburige rechten zijn aan het auteursrecht grenzende rechten, ook wel *droit voisins* genoemd. Deze categorie van rechten is als *naburig* te bestempelen omdat de rechtsbescherming van naburig rechthebbenden aansluit bij die van het auteursrecht. De naburige rechten als zodanig liggen buiten het domein van het auteursrecht, maar zijn wel aan het auteursrecht verwant. Waar het auteursrecht een werk van letterkunde, wetenschap of kunst beschermt, ziet het naburige recht ondermeer op de bescherming van de uitvoering of vertolking van zo'n werk. De ratio van het naburige recht is gelegen in de bescherming of beloning van bij geluids- en beeldopnamen betrokken (creatieve) prestaties en investeringen.³

Niet is vereist dat het uitgevoerde werk daadwerkelijk (nog steeds) auteursrechtelijk beschermd wordt. Zo zal de uitvoering van een symfonie van Beethoven, waarop geen auteursrecht meer rust, wel beschermd worden door het naburige recht.

De naburige rechten vinden hun oorsprong in internationale verdragen,⁴ die uiteindelijk door Nederland zijn geratificeerd, resulterend in de Wet op de Naburige Rechten van 1993 (WNR). De WNR kent een 'bonte' verzameling rechts-subjecten, te weten uitvoerende kunstenaars,

producenten van fonogrammen,⁵ omroeporganisaties en producenten van de eerste vastlegging van films. 'Bont' betekent in dit verband heterogeen, gezien de verscheidenheid in gronden van rechtsbescherming in relatie tot de te onderscheiden prestaties van de verschillende rechts-subjecten. Daarop is vanuit de rechtspraktijk kritiek geleverd.⁶

Bij de analyse van de dj-set is met name de prestatie van de uitvoerende kunstenaar van belang. De WNR kent de uitvoerende kunstenaar inhoudelijk, net als bij het auteursrecht, zowel exploitatie- als persoonlijkheidsrechten toe. Krachtens artikel 2 WNR vallen diens *exploitatiebevoegdheden* uiteen in:

- het recht tot opname van de uitvoering (opnamerecht);
- het recht tot reproductie van een opname van de uitvoering (reproductierecht);
- het verkopen, verhuren, uitlenen, afleveren of anderszins in het verkeer brengen van een opname of reproductie van een uitvoering, dan wel het voor die doeleinden invoeren, aanbieden of in voorraad hebben daarvan (verspreidingsrecht);
- uitzenden, heruitzenden of het op een andere wijze openbaar maken van een uitvoering, opname of reproductie van een uitvoering (recht tot immateriële openbaarmaking).

Artikel 5 WNR verschafft de uitvoerende kunstenaar *morele rechten*, vrijwel identiek aan die uit het auteursrecht, zoals het recht op naamsvermelding en het recht zich te verzetten tegen wijziging, misvorming, vermindering of aantasting van de uitvoering.

Een uitvoering geniet gedurende 50 jaar bescherming van het naburige recht, te rekenen vanaf de eerste dag van het kalenderjaar volgend op het jaar waarin deze uitvoering heeft plaats gehad. Een alternatieve beschermingstermijn gaat echter lopen indien binnen deze 50 jaar een exemplaar van de opname van de uitvoering op rechtmatige wijze in het verkeer is gebracht of

3 D.J.G. Visser, noot bij Rb. Amsterdam 14 juni 2000, *Mediaforum* 2000-7/8, pp. 256-260.

4 De belangrijkste: Conventie van Rome 1961 en het Fonogrammenverdrag van Genève 1971.

5 De WNR verstaat onder een *fonogram* 'iedere opname van uitsluitend geluiden van een uitvoering of andere geluiden' (art. 1 onder c WNR).

6 Deze kritiek richt zich met name op het feit dat aan de nabuurrechtelijke rechtsbescherming vooral economi-

sche motieven ten grondslag liggen. Zie in dit verband o.a. E.D. Hirsch Ballin, 'Maken en vervaardigen: over ontvaardingsverschijnselen in het recht van de scheppende mens' (inaugurale rede UvA 1959), p. 87, in: *Auteursrechtelijke opstellen, een keuze uit het werk van Prof. Dr. E.D. Hirsch Ballin*, Kluwer, Deventer 1970; H. Cohen Jehoram, 'Het karakter van aan het auteursrecht naburige rechten', p. 127, in: *Kernpunten van auteursrecht*, Ars Aequi Libri, Nijmegen 1993.

openbaar is gemaakt: in dat geval start de beschermingsduur van 50 jaar op de eerste dag van het kalenderjaar volgend op het jaar waarin dit heeft plaatsgevonden (art. 12 WNR).

De handhaving van het naburige recht lijkt sterk op de auteursrechtelijke handhaving. De uitvoerende kunstenaar heeft het exclusieve recht om voor de onder zijn recht vallende (exploitatie)handelingen toestemming te verlenen. Zonder toestemming kunnen de handelingen verboden worden. Dit verbodsrecht wordt in veel gevallen omgezet in een vergoedingsrecht: bepaalde handelingen mogen verricht worden, mits er een billijke vergoeding wordt betaald. De toestemming is daarmee 'afgekocht'.

4 De uitvoering

4.1 Uitvoering algemeen

De prestatie van een uitvoerende kunstenaar wordt ook wel 'uitvoering' of 'vertolking' genoemd. Het rechtsbegrip 'uitvoering' wordt echter niet nader omschreven in de WNR. Aansluiting zoekend bij de definitie van 'uitvoerende kunstenaar' in artikel 1 sub a WNR komen we de werkwoorden 'opvoeren, zingen, voordragen en uitvoeren op een andere wijze' tegen. Visser⁷ onderscheidt twee elementen in het begrip 'uitvoeren', te weten:

- 'live' auditief of visueel waarneembaar maken van een werk;
- toevoeging van 'iets persoonlijks' of 'iets kunstzinnigs'.

Het laatste element wordt door Visser 'de drempel' genoemd. Steun voor een dergelijke kunstzinnigheidseis is onder andere te vinden in de parlementaire geschiedenis van de WNR. Ook de gebruikte terminologie in artikel 1 sub a WNR onderschrijft het bestaan van een artistieke drempel: 'enige culturele expressie'.⁸ Handelingen van zuiver technische aard vallen niet onder dit begrip 'uitvoering'. Volgens Visser is aan deze drempel voldaan indien de persoon die de uitvoering waarneemt 'een zintuiglijke indruk

krijgt, die zijn stemming, zijn gevoel of fantasie prikkelt'.

Ter inkleuring van de betekenis van een uitvoering in de zin van de WNR zou ik aan de hand van *interpretatievormen* een (flinterdun) onderscheid willen maken in verschillende gradaties van het rechtsbegrip *uitvoeren* (in ruime zin), te weten uitvoeren (in enge zin), vertalen, vertolken en improviseren. Het louter technisch of mechanisch weergeven valt niet onder het begrip uitvoeren in de zin van de WNR.

4.2 Uitvoeren

Van uitvoeren (in enge zin) is sprake wanneer het zelfstandig voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking komend werk door de uitvoerende kunstenaar als het ware mechanisch en strikt binnen de grenzen van het onderliggende werk wordt uitgevoerd. Vaak gaat het daarbij om fysieke uitvoeringshandelingen. De uitvoering geeft gestalte aan het onderliggende werk. Terminologisch lijkt *uitvoerende kunstenaar* automatisch makerschap in de zin van het auteursrecht uit te sluiten. Uitvoeren impliceert immers dat er iets anders moet zijn dat wordt uitgevoerd. Er wordt min of meer een rangorde verondersteld: werk respectievelijk uitvoering van dat werk.

4.3 Vertalen

Hoewel vertalen nauw samenhangt met uitvoeren in enge zin, bestaat bij het vertalen de mogelijkheid om, binnen de ruimte die begrensd wordt door de betekenis van het onderliggende werk, een beperkte mogelijkheid om iets eigens in te brengen. Woorden zijn bijvoorbeeld vaak op meerdere manieren te vertalen, mits maar geen afbreuk wordt gedaan aan de oorspronkelijke betekenis van de woorden.

4.4 Vertolken

Taalkundig betekent (muzikaal) *vertolken* ten gehore brengen. De vertolking kan omschreven worden als een bepaalde interpretatie van het uitgevoerde werk.⁹ Het vertolken van een onderliggend werk in auteursrechtelijke zin laat de mogelijkheid open om ten opzichte van dat oor-

7 Visser 1999, pp. 14-16; Onder *live* verstaat Visser in dit verband 'de situatie waarin sprake is van voortdurende menselijke tussenkomst die parallel loopt met de mogelijkheid van menselijke waarneming'.

8 D.W.F. Verkade & D.J.G. Visser, *Parlementaire Geschiedenis van de Wet op de Naburige Rechten*, ingeleid

en bewerkt door D.W.F. Verkade & D.J.G. Visser. MvA art. 1 sub a, Delftse Academische Pers, Delft 1993, pp. 45-46.

9 Th.C.J.A. van Engelen, *Prestatiebescherming en ongeschreven intellectuele eigendomsrechten* (diss. Leiden). W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1994, p. 51.

spronkelijke werk iets persoonlijks in te brengen, toe te voegen, te veranderen of weg te laten. De vertolker heeft ten aanzien van de uitvoering in beginsel 'onbepaalde' mogelijkheden om iets eigens in te brengen.

4.5 Improviseren

Wanneer deze mogelijkheden daadwerkelijk benut worden, zal de vertolking vloeiend overgaan in een improvisatie. De uitvoerende kunstenaar is dan in staat gebleken om op de vertolking een persoonlijk stempel te drukken.

Toepassing van het zogeheten 'onherhaalbaarheids criterium' geeft steun bij de beantwoording van de vraag of een bepaalde vertolking zelfstandig voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking kan komen.¹⁰ Indien de uitvoerende kunstenaar, door interpretatie van het onderliggende werk, bij zijn vertolking gaat improviseren en daarbij niet voor de hand liggende variaties aanbrengt dan wel op een eigen, niet voor de hand liggende wijze reeds bekende ideeën combineert, zal een zelfstandige bewerking in auteursrechtelijke zin ontstaan die voldoet aan de oorspronkelijkheidseis. De vertolking (of: gewijzigde uitvoering in ruime zin, improvisatie) is rechtssystematisch dan te beschouwen als een werk in de zin van artikel 10 lid 2 Aw, en kan als zodanig zelfstandig voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking komen. In dat geval zou de uitvoerende kunstenaar als een schepper (lees: maker) van zijn vertolking aangemerkt kunnen worden, en daarmee als een mogelijke drager van een 'droit de créateur'.¹¹

Muzikaal improviseren betekent in dit verband hetzelfde als componerend musiceren. Een muzikant voert in de basis een muziekwerk uit en krijgt bij de transformatie van noten in tonen, klanken en geluiden een zekere ruimte om een eigen karakter aan deze uitvoering te geven. Het interpreteren binnen de transformatieruimte is te zien als vertolken. De muzikant kan echter ook nog een stapje verder gaan met interpreteren, en buiten de transformatieruimte treden. In dat ge-

val is sprake van (muzikaal) improviseren. Het muziekwerk wordt zo op een geheel eigen wijze ten gehore gebracht.

4.6 Grenzen

Kijkend naar de graduele interpretatievormen zou de grens tussen het auteursrecht en het naburige recht dan ook op het snijvlak van vertolken-improviseren moeten komen te liggen. Uitvoeren, vertalen en vertolken lijken zo bezien meer bij het naburige recht thuis te horen, improviseren bij het auteursrecht. Ten aanzien van het nabuurrechtelijke beschermingsregime wringt zich hier echter een zekere materiële (innerlijke) tegenstrijdigheid. Want waar aan de ene kant de vertaling auteursrechtelijke bescherming geniet (art. 10 lid 2 Aw), moet de vertolking onderdak zien te vinden bij het naburige recht. De vertaling vormt de creatieve uiting van de vertaler, waarbij het eigen of persoonlijk karakter als impliciet aanwezig wordt verondersteld. De vertolker voert daarentegen 'slechts' nabuurrechtelijk uit. Zelfs de vertolker die zijn uitvoering door middel van improvisatie ontstijgt is niet automatisch verzekerd van een 'slaapplaats'.

5 De uitvoerende kunstenaar

5.1 Algemeen

De uitvoerende kunstenaar, nader omschreven in artikel 1 sub a WNR, draagt zorg voor de uitvoering of vertolking van het onderliggende werk. In het algemeen is de uitvoerende kunstenaar herscheppend bezig: hij hergebruikt het onderliggende werk. In relatie tot de dj en dj-set verdienen twee figuren wat meer aandacht, te weten de geluidsproducer en de klankenregisseur.

5.2 De geluidsproducer

Het regisseren van geluidsopnamen geschiedt in de regel door de geluidsproducer. Het handelen van deze 'geluidsman' is bepalend voor de wijze

10 Zie o.a. Hirsch Ballin 1959, p. 79; Th.C.J.A. van Engelen, 'Uitvoerende kunstenaars en vertolkers, naburige rechten en auteursrechten', *AMR* 1985/5, p. 85: 'Het auteursrecht ontstaat derhalve op de interpretatie die de uitvoerend kunstenaar aan het originele werk heeft gegeven, hetgeen zich laat omschrijven met de term vertolken'.

11 Steun voor deze opvatting is o.a. te vinden bij: Hirsch Ballin 1959, pp. 87-89: 'dat een uitvoerende kunstenaar van zijn rol al spelende iets kan maken'; Spoor & Ver-

kade 1993, p. 481: 'Vertolken is een kunstzinnige activiteit, die veel ruimte biedt voor persoonlijke inbreng'; anders: E.J. Dommering, 'Vormen handelingen en arbeid een 'werk'?', p. 74, *Informatierecht/AMI* 1986/3: Deze improvisatie wordt door Dommering als een 'zwak' werk omschreven: 'Zwak omdat er nauwelijks een programma van handelingen vaststaat en dus nauwelijks van een geestelijke eenheid die in empirische termen omschreven kan worden. Zwak ook omdat de fysieke vastlegging in beginsel een vluchtig karakter heeft'.

waarop de uitvoering klinkt. Hij oefent grote invloed uit op het uiteindelijk over te brengen of vast te leggen geluid. Ondanks het bezwaar van de wetgever dat de geluidsproducer geen invloed zou uitoefenen op de eigenlijke uitvoering, stelt Visser¹² dat hem enige vorm van nabuurrechtelijke bescherming dient toe te komen, in het geval hij artistieke invloed heeft gehad op het hoorbare resultaat en de vastlegging van de uitvoering. Deze invloed zou dan bestaan in het kiezen van klankkleuren en het toepassen van geluidseffecten. Wintjes¹³ heeft uitvoerig betoogd dat de bijdrage van de geluidsproducer als regel in aanmerking kan komen voor zowel auteursrechtelijke als nabuurrechtelijke bescherming.

De rechtbank te Amsterdam¹⁴ heeft echter geoordeeld 'dat een producer¹⁵ weliswaar een aanzienlijke artistieke creatieve invloed op de uitvoering kan uitoefenen, maar deze staat dan ten dienste en is niet los te zien van — mede door hem vervaardigde — opname daarvan'. Aangezien de uitvoering ook zonder de aanwezigheid en actieve medewerking van de producer kan plaatshebben, zou de producer niet als uitvoerende kunstenaar in de zin van artikel 1 sub a WNR zijn aan te merken. Kortom: (nog) geen WNR-bescherming voor de geluidsproducer.¹⁶

5.3 De klankenregisseur

De klankenregisseur oefent daarentegen wel (artistieke) invloed uit op de waar te nemen uitvoering. Door rechtstreeks en persoonlijk invloed op de direct hoorbare klanken en geluiden uit te oefenen, wordt invulling gegeven aan het begrip 'uitvoering' (in ruime zin). In het merendeel van de gevallen zal deze klankenregisseur dan ook als een uitvoerende kunstenaar in de zin van de WNR beschouwd kunnen worden.

6 Conclusie

Tegen de achtergrond van de voorgaande theoretische behandeling van de uitvoering in de zin van de WNR, tenslotte de nabuurrechtelijke kwalificatie van de dj-set.

6.1 Dj-set

Het draaien van een serie muziekwerken kan in de eerste plaats aangemerkt worden als een uitvoering in de zin van de WNR van de dj-set als zodanig: de gehele verzameling of serie van aan elkaar gemixte platen. In de tweede plaats voert de dj ook nog eens de afzonderlijke muziekwerken uit door de gemixte platen ten gehore te brengen. Dit geldt ook ten aanzien van de remixen. De uitvoering van de dj-set voldoet aan de drempel, aangezien de set via de geluidsgolven en het oor auditief waarneembaar wordt gemaakt, en de dj bovendien iets persoonlijks of kunstzinnigs aan deze uitvoering toevoegt. Bijvoorbeeld door middel van platenkeuze, opbouw van de set, mixtechniek, stijl, interactie met het publiek en de totale performance. Aldus krijgt het publiek een zintuiglijke indruk, waardoor stemming, gevoel en fantasie geprikkeld worden. Mensen gaan of blijven dansen, eventueel resulterend in het verschijnsel *flow*.

6.2 De dj als uitvoerende kunstenaar

De dj kan in dit verband als een uitvoerende kunstenaar in de zin van de WNR beschouwd worden. De dj draagt tijdens het deejayen zorg voor de uitvoering van de onderliggende werken in auteursrechtelijke zin, te weten de dj-set en de daarin afzonderlijk gedraaide muziekwerken. Het bijzondere karakter van de dj-set brengt met zich mee dat, net als bij een muzikale improvisatie, het moment van het in auteursrechtelijke zin waarneembaar maken en uiten van de geestelijke creatie, samenvalt met het moment van uitvoeren in de zin van het naburige recht. De dj

12 Visser 1999, p. 30.

13 J.E. Wintjes, *De rechtspositie van de producer. Intellectuele eigendomsbescherming voor de geluidsregisseur anno 1997 of toekomstmuziek?*, SDU, 's-Gravenhage 1997, pp. 89-91: 'De producer zet meer en meer zijn stempel op de opname en bepaalt met gebruik van techniek en klankkleuren in toenemende mate het geluid van de opname, zulks ten koste van de rol van de uitvoerend artiest'.

14 Rb. Amsterdam 14 juni 2000, *Informatierecht/AMI* 2000/9, p. 189.

15 De dj/producer is mijns inziens een figuur van een andere orde. Binnen de context van dit artikel versta ik onder *producer* de persoon die zelf een muziekwerk maakt dan wel een bestaand muziekwerk bewerkt (lees: remixt), waardoor deze als maker respectievelijk bewerker in auteursrechtelijke zin is aan te merken.

16 Gezien de noten bij dit vonnis van Visser en Wintjes, en de voortschrijdende technologische (en muzikale) ontwikkelingen, lijkt het laatste woord over de rechtspositie van de geluidsproducer nog niet te zijn gesproken.

herbergt de karakteristieken van zowel de geluidsregisseur (producer) als de klankenregisseur in zich.

6.3 De dj als vertolker

De uitvoerende kunstenaar die een stapje verder gaat en een eigen karakter geeft aan de *uitvoering* van een werk in auteursrechtelijke zin kan als een vertolker of improvisator beschouwd worden. In de benadering van de dj-set vanuit het naburige recht zou de dj dan ook in ieder geval bestempeld kunnen worden als een vertolker. Indien deze dj-vertolker door improvisatie zijn uitvoering of vertolking gaat 'ontstijgen', kunnen we diezelfde dj-vertolker kwalificeren als een improvisator. We bevinden ons dan op het snijvlak van het auteursrecht en het naburige recht. De improvisator zou dan naast de reeds bestaande nabuurrechtelijke aanspraak ten aanzien van de uitvoering of vertolking ook nog een auteursrechtelijke aanspraak kunnen toekomen in de vorm van een bewerkersauteursrecht op de gewijzigde uitvoering of vertolking.

Het bewerkersauteursrecht van de dj kan in deze context op twee manieren benaderd worden:

- *vanuit het auteursrecht zelf*: alvorens de muziekwerken in de dj-set ten gehore te brengen worden zij door de dj in auteursrechtelijke zin bewerkt;
- *vanuit het naburige recht*: de dj gaat tijdens zijn vertolking van de muziekwerken improviseren en bewerkt op deze wijze de uitvoering ervan.

Mijns inziens verdient het de voorkeur om in het bijzondere geval van de dj-set, waarin maken, uitvoeren, vertolken en improviseren vrijwel gelijktijdig plaatsvinden, het werk van de dj zoveel

mogelijk chronologisch te benaderen. Dat betekent dat de dj vrijwel altijd de te draaien muziekwerken allereerst in auteursrechtelijke zin zal bewerken alvorens deze muzikale bewerkingen ten gehore te brengen. In de dj-set zal deze muzikale bewerking dan ook in de zin van het naburige recht uitgevoerd worden. Daarmee komen we echter niet meer toe aan het vertolken en improviseren. Deze constatering is echter geen wet van meden en persen: we hebben met een glijdende schaal te maken.

De nabuurrechtelijke uitvoering van de dj-set kan dus betrekking hebben op een drietal onderliggende werken in auteursrechtelijke zin, te weten:

- de gedraaide muziekwerken (geen bewerking, mix);
- de gedraaide en bewerkte muziekwerken (eigen bewerking, remix);
- de gehele dj-set als zodanig (verzameling).

Reeds in 1985 werd in de rechtspraktijk de vraag opgeworpen of bepaalde uitvoerende kunstenaars niet (welhaast) altijd een werk in auteursrechtelijke zin creëren.¹⁷ Het antwoord lijkt gevonden: de hedendaagse vertolkers van vinyl.

Aanbevolen literatuur

- J.H. Spoor & D.W.F. Verkade, *Auteursrecht*, Kluwer, Deventer 1993, 2^e druk;
- D.J.G. Visser, *Naburige rechten*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1999, 1^e druk;
- L. Wichers Hoeth/Ch. Gielen & N. Hagemans, *Kort begrip van het intellectuele eigendomsrecht*. W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 2000, 8^e druk.

17 Van Engelen, *AMR* 1985/5, p. 85.